

Çocuklar için mitoloji

Yunan mitolojisine dair öyküleri sadece anlatmakla kalmayıp bu öykülere eleştirel bir gözle de bakmamızı sağlayan Haldun Taner, çok yönlü bir cumhuriyet insanı olarak aydın olma sorumluluğunu bizlere yeniden hatırlatıyor.

HAFİZE ÇINAR GÜNER

2000'li yılların başlarında ilkokul öğrencileriyle eğitim için tiyatro çalışmaları yapmaya başlamış, Yunan mitolojisine dair oyunlar sahneye koymaya heves etmişim. Bugün de sürdürdüğüm bu çalışmanın ilk yıllarında çocuklar için yazılmış nitelikli telif eser bulma ve bu eserleri öğrencilerime sunma konusunda sıkıntı yaşadığımı hatırlıyorum. Birkaç çeviri kitabın ışığında yol almaya çalışmış, yetişkinler için yazılan eserlerden beslenip onları çocuklara uygun bir şekilde aktarmaya çabalamıştım. Tabii Balıkcı'nın **Kitapları** ve Azra Erhat'ın **Mitoloji Sözlüğü** de unutmuyayım. 2000'li yıllarda dahi mitolojinin çocuk edebiyatında hak ettiği yer bulmamasına şaşırılmıştım. Geçtiğimiz Ekim ayında **Yapı Kredi Yayınları**ndan çıkan **Çocuklar İçin Mitoloji** kitabıyla karşılaştım. Yetmişli yıllarda Haldun Taner'in de bunu dert edindiğini, Milliyet Çocuk dergisi için mitolojik öyküler kaleme aldığını öğrendim. Ama usta bu duruma benim gibi şaşırmamış, mitolojiye olan ilgisizliğimizin sebebinin kitabın önsözünde bir güzel açıklamış.

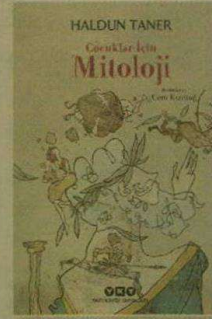
MİTOLOJİ NEYİMİZE?

Çağdaş çocuk edebiyatımıza baktığımızda **Bilgin Adalı**, Betül Avuç, Mine Soysal, Koray Avcı Çakman gibi mitolojiden beslenerek eserler veren yazarlar olduğunu görmekteyiz. Bu yazarlarınkiler dışında da gözümüzden kaçmış yaratımlar vardır kuşkusuz. Ancak sadece

mitolojik öyküleri bilinen kurgusuyla ya da yeniden kurgulayarak anlatan ve bunu çocuğun anlam evrenine uygun olarak sunan yerli yazarlarımızın sayısı maalesef az. Haldun Taner mitolojiden bu şekilde uzak durmamızı toplumumuzdaki "mitoloji alerjisi"ne bağlıyor. Dinsel taassubu da bu alerjinin nedeni olarak açıklıyor. Dahası bu tespiti destekleyen örnekler de veriyor. Değil mi ama genç beyinleri uyduruk tanrı ve tanrıça masallarıyla bulandırmamalı, Müslüman mahallesinde salyangoz satmamalıyız! Geçen kırk üç yılın ardından bu anlayışın toplum nezdinde çok da değişmediğini görüyoruz.

Öte yandan son yıllarda çeşitli yayınlarının mitoloji konusunda telif ve çeviri eser basmaya başlaması da sevindirici. Mitolojik öykülerin sağlam dramatik kurgusunun ve fantazyalarla dolu içeriğinin her daim çocukların ilgisini çektiğini fark eden, yahut yeniden hatırlayan yayınevlerinin sayısının daha da artacağına inanıyorum.

Felsefe, Atatürk, çevre **Kitaplarında** olduğu gibi bu konuda basılan **Kitapların** artışının ticari bir düşünceden kaynaklı olduğu kadar politik bir duruşun bilinçli bir tercihi olduğunu da düşünüyorum. Elbette bu üretimlerde nicelik kadar nitelik de önem taşıyor. Taner'in deyişiyle uygar dünyanın ortak malı olan mitolojii çocuklarımıza aktarmak ciddi bir sorumluluk gerektiriyor. Peki, uçan tek boynuzlu atlar, ölümsüz tanrı ve tanrıçalar, kanatlı ejderhalar, periler, titanlar, yarı insan yarı hayvan yaratıklar hakkındaki bu öyküleri okumak çocuğun

ne işine yarayacak, bunları bilmek çocuğa ne katacak? İnsanlığın kendini, doğayı, evreni anlamlandırma çabasından ortaya çıkan bu öyküler tarih, psikoloji, coğrafya, arkeoloji, astronomi, politika, felsefe, **sanat**, mimari, edebiyat, tarih konularında okuru besler.

Çocukların hayal dünyalarını zenginleştiren, yaratıcılıklarını kıskırtan, geçmişle bağ kurmalarına olanak sağlayan mitoloji, soyut işlemler dönemine geçmiş çocukları **sanata** yaklaştıracaktır. Mitolojiyle tanışan çocukla yapılacak müze, ören yeri, antik kent gezileri de onun ufkunu daha da açacaktır. Taner, mitolojinin neye yaradığını kısa ve öz bir şekilde sayfa 10'de şöyle açıklıyor. "Mitoloji bizi geçmişin zengin bir hayal dünyasıyla bağlar, çoğu **sanat** ve edebiyat eserine esin kaynağı olan bir alanı yakınımıza getirir. Mitoloji bilsek, örneğin her günkü dilimizde de bu renkli canlı deyimlerden, simgelerden yararlanabiliriz."

İŞİN SIRRI; MERAK UYANDIRABİLMEK!

Türkiye'de epik tiyatro ve kabarenin öncüsü Taner'in oyun metinlerini, öykülerini okuyanlar onun dili kullanma konusundaki ustalığını da bilirler. Bu kitabında da okurla söyleşir gibi kurduğu anlatı dili oldukça samimi ve bir o kadar da yalın. Önsözün ardından ilk bölümde tanrıların doğuşunu anlatan yazar, "Kim Kimdir?" ve "Olympos Kabilisi" adlı bölümlerde ise Yunan tanrıları ve tanrıçalarını kısmen de olsa okura tanıtıyor. Bu bölümde tanrı ve tanrıçaların insan biçiminde ve insanca ni-

teliklerle tasavvur edilmesine de dikkat çekiyor. Tanrılar arasındaki ilişkileri aktarıırken günümüzden örnekler vererek o tanrının rolünün okur tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. Orpheus, Prometheus, Hephaistos, Dionysos, Sisyphos'un öykülerini keyifle okurken kullanılan bazı ifadelerin çocuğa uygunluğunu ve gerekliliğini sorgulamadan edemiyoruz. Örneğin sayfa 20'de yer alan "Kronos, babası Uranos'un erkeklik uzvunu kesip dölünü kuruttu. Gaia bu kez kendi doğurduğu Pontos'la birleşti." tümcesiyle sayfa 32'de yer alan "Bakkhalar, onu (Orpheus'u) bir Bakkhus şenliği coşkusu içinde paramparça ederler. Parçalarını dağlara bayırlara saçarlar." tümcesi bizi bu konuda düşündürüyor.

Kitabın başında bazı tanrılar ve tanrıçalar tanıtılsa da öykülerin içinde geçen öteki karakterleri tanımak ve kimi öğeleri anlamak mitolojiyle ilk tanışan okur için zorlayıcı olabiliyor. Yazanın bu konuda bir denge kurması gerekiyor. Çünkü yazdığı her mitolojik ögeyi açıklamaya her mitolojik karakteri tanıtmaya kalkarsa öykünün bütünlüğünü bozma riski var ancak diğer yandan bazılarına değinmezse bu kez de okuyucu öyküden kopabilir.

Taner'in bu dengeyi iyi kurduğunu ve bazı şeyleri merak edip araştırma sorumluluğunu okura bıraktığını görüyoruz. İda Dağı'ndaki Güzelik Yarışması'na ve Troya Savaşı'na da yer veren kitabı bitirdiğimizde mitolojik öykülerin tadı damağımızda kalıyor.

Bu tatta dilsel metin kadar her biri başlı başına ayrı bir hikâye anlatan ama bir yandan da anlatılan öyküleri tamamlayan muazzam çizimlerin de payı büyük. Bu kitabın ardından okurun ilk fırsatta *İlyada* ve *Odysseia*'yı da okuyacağına kuşku yok. Yunan mitolojisine dair öyküleri sadece anlatmakla kalmayıp bu öykülere eleştirel bir gözle de bakmamızı sağlayan yazar, çok yönlü bir cumhuriyet insanı olarak aydın olma sorumluluğunu bizlere yeniden hatırlatıyor. Kendisini minnet ve saygıyla anıyor, onun bu değerli yazılarını bizlerle yeniden buluşturanlara teşekkürlerimizi sunuyoruz. ■

Çocuklar İçin Mitoloji / Haldun Taner / Resimleyen: Cem Kızıltuğ / Editör: Murat Yalçın / **Yapı Kredi Yayınları** / 2019 / 120 sayfa / 10+ yaş